

Fredagen den 13 januari

Kl. 10.00

Om miljökraven på importerade livsmedel

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Till kammarkansliet hade inkommit följande ansökan om entledigande:

Härmed begär jag entledigande från uppdraget att vara ledamot i riksdagens socialutskott.

Stockholm den 11 januari 1989

Yvonne Sandberg-Fries

Framställningen bifölls av kammaren.

2 § Svar på fråga 1988/89:361 om miljökraven på importerade livsmedel

Anf. 1 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat mig vad jag tänker göra för att upprätthålla samma miljökrav på importerade livsmedel och andra varor som på inhemskt framställda.

Regeringen för en målmedveten miljöpolitik. Detta gäller även i de frågor som Birger Schlaug tar upp. Det är självklart att föreskrifter som avser olika produkter tillämpas på både sådana varor som tillverkats i Sverige och sådana som importerats. Det ligger i vårt eget intresse att inte ha lägre kravnivåer på importerade produkter. Å andra sidan kan vi inte ha strängare bestämmelser för importvaror än för inhemska varor. Detta skulle strida mot våra handelspolitiska förpliktelser enligt GATT.

När det gäller produktionsmetoder och produktionsförhållanden kan dessa skilja sig väsentligt åt mellan olika länder. Om produktionsmetoderna påverkar produkterna på ett sådant sätt att dessa inte kan godtas enligt svenska miljöbestämmelser så tillåts inte import av dem till Sverige.

Om produktionsmetoderna däremot inte påverkar varornas egenskaper i detta avseende, har vi begränsade möjligheter att reglera handeln med dessa. I de olika internationella sammanhang som är aktuella skall vi verka för en miljövänlig produktion. Men jag vill inte medverka till att mer generellt förbjuda import av varor enbart på grund av att exportlandets produktionsmetoder skiljer sig från de svenska utan att detta kan påvisas vid passagen av svensk gräns. Det skulle öppna dörren för allmän protektionism och stå i strid med våra handelspolitiska åtaganden.

Anf. 2 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Ja, Anita Gradin, jag vet inte riktigt vilken moral regeringen och frihandelsförespråkarna egentligen har. Anita Gradin säger att om produktionsmetoderna inte påverkar produkterna, skall vi inte göra någonting åt det. Det innebär att vi skall sopa rent framför egen dörr och i stället sopa smutsen under andras mattor och framför andras dörrar.

I sitt svar säger Anita Gradin också att hon inte vill medverka till ett mer generellt förbud för import av varor enbart på grund av exportlandets produktionsmetoder. Det handlar emellertid helt enkelt om en global miljöhänsyn. Miljöfrågorna är globala.

I december hade vi en ganska förbluffande debatt här i kammaren om äpplen och päron, där vi höll på att få igenom en omvärdering av svensk handelspolitik. Det gällde om äpplen och päron som var producerade på ett i Sverige förbjudet sätt skulle få importeras eller inte. Socialdemokraterna och folkpartiet vek sig tyvärr här i kammaren. T.o.m. moderaterna tog större miljöhänsyn i det här fallet än socialdemokraterna. Det är märkligt. Det handlar ju egentligen om grundläggande principer – frihandel, ganska vulgär frihandel, kontra global miljöhänsyn. Om vi i Sverige förbjuder vissa kemikalier eller andra ämnen som är miljövidriga så måste vi naturligtvis också ta viss hänsyn till och visst ansvar för produktionsmetoderna i andra länder, annars blir det ganska mycket hyckleri av vårt miljöansvar. Statsrådet Gradin säger också att det här är fråga om allmän protektionism, men det som hon förordar är allmän miljöförstöring i andra länder, bara vi får billiga varor. Det är det som det framför allt handlar om. Kan statsrådet Gradin ge mig ett enda moraliskt godtagbart skäl till att regeringen inte tar ansvar för handeln på detta område?

Anf. 3 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Regeringen tar i allra högsta grad ansvar när det gäller miljöpolitiken, och det har vi också nyligen visat genom en lagrådsremiss för att förbättra kontrollen av livsmedlens kvalitet.

Det är helt riktigt att miljöfrågorna är globala, och det är just därför som det är så viktigt att vi i olika internationella sammanhang verkar för en miljövänlig produktion. I de förhandlingar som nu pågår i GATT diskuteras också ett införande i avtalet av möjligheter att beakta produktionsprocesser och produktionsmetoder, och i det sammanhanget deltar Sverige mycket aktivt.

Sverige har vidare i det s.k. Montrealprotokollet för begränsningar av freonanvändningen utfäst sig att vidta handelssanktioner för att förhindra att avvecklingen av miljöfarliga produktionsmetoder följs av en spridning av dessa billigare metoder till nya producenter.

På detta sätt verkar vi på det internationella planet, eftersom vi – precis som Birger Schlaug säger – är helt medvetna om att miljöfrågorna är globala. Däremot måste vi vara på det klara med att det inte är säkert att de produktionsmetoder som Sverige använder är de absolut bästa. Det kan faktiskt också vara så att andra länder använder goda produktionsmetoder, och det är därför som vår kontroll av att de varor som kommer hit tillgodoser hälso- och miljökrav skall ske vid gränsen.

Anf. 4 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Nu handlar det inte allmänt om produktionsmetoder utan om gravt miljöfarlig verksamhet. Genom att importera produkter framställda på ett grovt miljöfarligt och människovridigt sätt uppmuntrar vi sådana produktionsmetoder. Vi kan ta kläder som ett exempel. Sverige importerar fortfarande kläder som är framställda med hjälp av formaldehyd och andra gifter som förorsakar cancer hos utländska arbetare.

Regeringen skall ju satsa på arbetsmiljön. Skulle ni då inte också kunna se på den arbetsmiljö som råder i andra länder och inte ha som främsta mål att få så billiga produkter som möjligt, oavsett hur dessa har framställts? Ert handlande göder naturligtvis de multinationella företagen. Jag förstår inte hur ni kunde vika i december här i kammaren, när t.o.m. moderaterna följde den andra linjen.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1988/89:352 om ökningen av vägtransporterna

Anf. 5 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om jag tror att transportrådets prognos för vägtransporterna är riktig och om jag i så fall vill göra något åt denna utveckling.

Jag vill först framhålla att det är en preliminär prognos som transportrådet lagt fram och att den innehåller inte bara ett prognosalternativ utan tre olika, beroende bl.a. på den framtida ekonomiska utvecklingen i landet. Transportrådet betonar att arbetet ännu inte är slutfört men att man valt att redovisa det material som nu finns i hopp om att det skall bidra till en konstruktiv debatt om transportsektorns framtid.

Bakgrunden till de bedömningar som görs av trafik- och transportutvecklingen är bl.a. de stora investeringar som årligen görs i transportsystemen. Dessa investeringar skall fungera många år framåt i tiden. Behovet av ett bra beslutsunderlag är därför mycket stort.

Prognosresultaten utnyttjas också för att beskriva konsekvenserna av utvecklingen, t.ex. ändrade transport- och tidskostnader, energi- och miljöeffekter m.m. Utvecklingen styrs inte av prognoser utan av de åtgärder som vidtas. Statsmakterna har därigenom möjligheter att påverka utvecklingen eller att begränsa dess negativa effekter. I den trafikpolitiska propositionen återfinns en lång rad åtgärder i syfte att stimulera utvecklingen av trafiken i miljövänlig och mera trafiksäker riktning. Exempel på detta är att alla trafikslag skall belastas med kostnaderna för den miljöpåverkan och de trafikolyckor de ger upphov till. Andra exempel är statsbidrag till kollektivtrafik för åtgärder som främjar miljö och energieffektivitet. Vidare har trafikverken av regeringen fått i uppdrag att undersöka möjligheterna att begränsa miljöproblemen.

Sammanfattningsvis har genom den trafikpolitiska propositionen åtgärder vidtagits för att få fram en mera miljövänlig och säker trafik. Skulle dessa

åtgärder inte räcka till får vi naturligtvis skärpa kraven eller införa ytterligare styrinstrument av det slag som bl.a. storstadstrafikkommittén arbetar med.

Anf. 6 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag vill först tacka kommunikationsministern för svaret. Jag lyckades i alla fall hitta en positiv sak i detta svar, och det var kommunikationsministerns positiva livssyn. Det står i svaret att prognoser inte är styrande utan att det är åtgärderna som är det, och kanske många gånger de politiska åtgärderna. Det är åtgärderna jag skulle vilja komma in på mera i denna frågedebatt.

Jag tycker inte att kommunikationsministern svarade ordentligt på frågan om han tror att vägtrafiken kommer att öka så mycket som transportrådet säger i sin prognos. Även om den inte kommer att öka så mycket som sägs i prognosen är det ändå skrämmande. Om vi ser några år tillbaka i tiden kan vi konstatera att biltrafiken har ökat med ungefär 5 % årligen. Flygtrafiken ökar också mycket snabbt. Därför kan man kanske anta att trafiken kommer att öka även i framtiden. Resonemanget om miljökostnader är i och för sig bra, men hur vill kommunikationsministern väga in sådant som är irreversibelt, t.ex. att man förstör en stor del av skogsbestånden i landet genom kväveoxidutsläppen och att man gör slut på ändliga energitillgångar?

Visserligen är transportrådets prognos bara preliminär, men jag tycker att det behövs åtgärder redan nu om man skall hinna klara detta. Jag skulle därför vilja fråga om kommunikationsministern vill satsa så rejält som vi vill på kollektivtrafik i storstäderna. Vi vill satsa uppåt 15 miljarder på statsbidrag fram till sekelskiftet. Avser regeringen att lägga fram ett lagförslag så att de kommuner som vill kan införa biltullar och områdesbestämmelser? Hur blir det med bilbro till Danmark, som göder miljöförstöring och trafik?

Anf. 7 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det är i och för sig bra om vi är överens om att prognoser inte skall vara styrande utan att de skall vara ett slags vägledning i samband med de beslut vi skall fatta. Det är nämligen många som i den allmänna debatten uppfattar prognoserna som styrande. Transportrådet har tidigare lagt fram prognoser som inneburit en stor underskattning av trafikutvecklingen. Det är naturligtvis ett riktigt system att vi arbetar med sådana här prognoser, men man får ta dem för vad de är. I detta fall handlar det om vad som skall hända år 2020, så det är ju ganska långt framåt i tiden.

Vad tror jag då? undrar Åsa Domeij. Jag vill inte göra någon egen prognos. Men jag kan konstatera att trafikutvecklingen har varit starkare än transportrådet senast prognosticerade och att det är oroande ur miljösynpunkt att vi har en så pass snabb ökning av trafiken. Vad vi skall göra åt detta har vi ganska nyligen fattat beslut om i denna riksdag, förra våren, med anledning av den trafikpolitiska propositionen. Däri finns ett antal åtgärder, som jag inte skall upprepa vid denna frågestund, som är avsedda att fungera i riktning mot en mer miljövänlig trafik. De åtgärderna har inte börjat verka ännu. Jag vet att miljöpartiet har ett starkt recept i detta sammanhang: man vill höja bensinskatten med, om jag inte minns fel, 1 kr. 50 öre/liter. Jag vill

inte förneka att det antagligen skulle ha en ganska dämpande effekt på biltrafiken. Men det har samtidigt sina problem för de glesare bebyggda delarna av landet, där man är oerhört beroende av bilen, att bära en så kraftig bensinskattehöjning. Det är naturligtvis en åtgärd som skulle få en dämpande effekt på trafikutvecklingen. Jag var emellertid med och förhandlade fram den senaste bensinskattehöjningen, som då inte handlade om 1 kr. 50 öre utan om 25 öre, och vet hur trassligt det var. Vi överväger för närvarande inte några nya åtgärder i denna riktning.

Anf. 8 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag efterlyser fortfarande fler åtgärder. Jag frågade naturligtvis inte efter en upprening av vad tidigare trafikpolitiska beslut innebar. Vad jag undrar är om transportrådets prognos och utvecklingen på trafiksidan medför att regeringen planerar några nya åtgärder. Detta handlar inte bara om vad som skall hända år 2020, utan det handlar om problem som är reella redan i dag. Vi har t.ex. ett beslut i riksdagen om att minska kväveoxidutsläppen med 30 %. Mycket tyder på att det inte kan klaras. Vi har problem med höga halter kolväten i luften och ökade koldioxidutsläpp.

När det gäller biltullar undrar jag varför regeringen inte kan lägga fram ett lagförslag som ger kommunerna möjlighet att bedriva egen miljöpolitik. Det kan jag inte förstå.

Jag får väl tacka för den lilla bensinskattehöjningen på 25 öre. Just därför kräver vi bara en höjning med 1 kr. 25 öre/liter och inte med 1 kr. 50 öre. Att man skulle låta bli att bedriva miljöpolitik för glesbygdens skull är fel. Annan politik betyder också en hel del.

Anf. 9 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag var inte riktigt säker på om det var 1 kr. 50 öre. Låt oss säga 1 kr. 25 öre. Jag tycker att Åsa Domeij tills vidare kan ägna sin tid åt att åka omkring i de glesare bebyggda delarna och agitera för en sådan höjning. Även om vi inte har svårt det förslaget betyder det inte att vi saknar förslag till åtgärder.

Jag sade att jag inte skulle räkna upp de åtgärder som behandlades så sent som förra våren. Vi kommer dock med ytterligare åtgärder. Det gör vi i anslutning till att den s.k. storstadstrafikkommittén kommer med sina förslag. Den är ingen långtidsutredning, utan den har detta år på sig att behandla just dessa problem med kollektivtrafiken och andra åtgärder som kan behövas för att lösa miljöproblemen med trafiken inte bara i storstäderna utan i större städer och tätorter över huvud taget. Det kommer sådana förslag. Men vi måste bl.a. låta partirepresentanterna i denna kommitté få litet tid på sig att överväga vilka förslag de vill rekommendera.

Anf. 10 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Det jag tycker är viktigt är att regeringens samlade trafikpolitik leder till att miljövänliga trafikslag som t.ex. järnvägen missgynnas. Järnvägen får mycket svårare att konkurrera när man väljer att investera i nya motorvägar och bilbro till Danmark. Om man använde investeringspengarna på ett annat sätt skulle vi få en annan trafikstruktur och ett annat

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om persontrafiken
på järnväg*

trafiksystem och även en annan miljöpolitik. Kommunikationsministern påpekar själv i sitt svar att investeringarna har stor betydelse för hur trafiken kommer att se ut i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1988/89:358 om persontrafiken på järnväg

Anf. 11 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat mig dels om jag är beredd att ställa mig bakom kravet på att varje kommun där järnväg finns skall ges rätt till ett antal tågstopp, dels om regeringen vill ge ekonomiskt stöd till detta.

I den trafikpolitiska propositionen våren 1988 lade regeringen fast principerna för trafikpolitiken. Dessa principer godtogs av riksdagen. Jag är inte beredd att nu ompröva dessa. Mitt svar är alltså nej.

Anf. 12 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Det var ett dystert svar, men det var också rakt – vilket väl är bra – och rätt. För en liten kommun betyder nämligen dessa tågstopp väldigt mycket. Tillgängligheten till järnvägen och till tåg betyder oerhört mycket när människor skall välja om de över huvud taget skall åka tåg.

Om jag har förstått kommunikationsministerns svar rätt menar han att principerna för trafikpolitiken ligger fast. Och det är bra att vi har en principfast kommunikationsminister. Jag vill då fråga kommunikationsministern om även vissa andra principer som regering och riksdag har fattat beslut om ligger fast, nämligen att kväveoxiderna skall minska med 30 % fram till år 1995? Ligger den principen och det beslut som har fattats i detta sammanhang fast? Hur skall regeringen i så fall klara detta?

En annan princip som riksdagen tidigare har fattat beslut om och som regeringen bör genomföra är att koldioxiderna inte skall öka. Men bilismen ökar med 5 % varje år. Hur skall regeringen klara detta, och hur principfast är kommunikationsministern när det gäller dessa mål?

Anf. 13 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Rent generellt ligger alla mål som riksdagen har tagit ställning till fast tills det finns anledning att ompröva dem. De trafikpolitiska besluten fattades i väsentlig utsträckning så sent som i maj månad förra året. Jag kan inte säga att det som hänt mellan maj och januari har inneburit att det i några väsentliga avseenden finns anledning att ompröva de beslut som då fattades. Naturligtvis följs utvecklingen hela tiden. Skulle det visa sig att de mål som riksdagen har satt upp inte uppnås, får man pröva om andra åtgärder än de som man hittills har tänkt sig skall vidtas. Det rör sig hela tiden om ett fortlöpande arbete.

Att riksdagen skulle bestämma var tågen skall stanna är en metod som jag absolut inte tror på. Trafikföretagen måste själva få göra dessa bedömningar. Det som Birger Schlaug är inne på i detta sammanhang, nämligen att riksdagen skall besluta när tågen skall gå och var de skall stanna, förefaller

mig vara ett mer öststatsbetonat system, som man även där håller på att överge.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om rökfria familjedag-
hem*

Anf. 14 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Kommunikationsministern har kanske litet svårt att förstå vad jag säger. Men i frågan talas det om att ge kommuner rätt till ett antal tågstopp, inte att tågen skall stanna. Men om en kommun uttryckligen vill att tågen skall stanna, skall den då få ett tågstopp? Det är detta det handlar om.

Kommunikationsministern sade att riksdagen fattade beslut om principerna för trafikpolitiken för en kort tid sedan och att man därför inte kan ompröva det. Men riksdagen fattade för en kort tid sedan även beslut om principerna när det gäller koldioxidutsläppen. Skall detta beslut också omprövas, eller tror kommunikationsministern att vi med en bilism som ökar med 5 % varje år skall kunna klara koldioxidmålet, nämligen att koldioxidutsläppen inte skall öka, eller ligger principen fast? Hur skall kommunikationsministern åtgärda detta?

Om vi når målen, sade kommunikationsministern. Då vill jag fråga: När vi målen när det gäller kväveoxidreduktionen, ja eller nej? Tror kommunikationsministern att vi når målen, och hur skall kommunikationsministern i så fall se till att vi når målet att de försurande kväveoxiderna skall minska med 30 %?

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1988/89:363 om rökfria familjedaghem

Anf. 15 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat mig om jag har för avsikt att föreslå att det i lag garanteras att barn får vistas i rökfria miljöer inom barnomsorgen, även i s.k. familjedaghem.

Jag har efter bemyndigande av regeringen under år 1988 tillkallat en särskild utredare med uppdrag att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att ytterligare minska tobaksbruket. En av de frågor som utredaren skall överväga är vilka åtgärder som kan vidtas för att tillförsäkra allmänheten tillgång till rökfria miljöer i gemensamhetslokaler och på allmänna kommunikationsmedel. Enligt direktiven för utredningen bör utredaren ange vilken typ av lokaler som bör omfattas av bestämmelser mot rökning. Utredningen skall redovisas före utgången av innevarande år.

Jag är för närvarande inte beredd att ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas för att begränsa rökning, och vilken typ av lokaler som bör omfattas av restriktioner i detta avseende, utan vill avvakta utredarens förslag.

Anf. 16 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Socialministern säger att hon inte är beredd att ta ställning till detta och att en utredning har tillsatts, osv. Här handlar det inte så mycket om principer precis, men socialministern måste ju ha någon viljeinriktning. Tycker socialministern att det är viktigt att barnomsorgen är värd att kallas

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om rökfria familjedag-
hem*

omsorg, dvs. att barn som vistas i barnomsorg slipper passiv rökning? Att tvinga barn att vistas i en barnomsorg där de utsätts för passiv rökning är oförsvarligt. Vi vet att detta leder till en mängd skadeverkningar, inte bara lunginflammationer, lufttröskatarrer och ett ökat antal förkylningar, utan det finns rapporter och utredningar som visar att det handlar om betydligt allvarligare saker.

Jag läste finansplanen där det talas om ökad produktivitet, osv., alltså att människan skall utnyttjas ännu hårdare för att gynna någonting, jag vet inte riktigt vad. Hur går det ihop om man har den mycket materialistiska syn som regeringen har? Är det då inte viktigt att man får bort den passiva rökningen från familjedaghemmen, eftersom föräldrarna, när barnen blir oftare sjuka och frånvarande från barnomsorgen, måste vara hemma? Då blir det ju en mindre produktionsökning än vad regeringen önskar.

Eftersom denna rökdebatt har pågått så länge, bl.a. har VISIR och andra organisationer arbetat mycket med frågan, tycker jag att man kan begära en klar viljeinriktning från regeringen och kanske även att regeringen ger utredningen direktiv.

Anf. 17 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Min och regeringens viljeinriktning är att vi skall begränsa rökningen så mycket som möjligt. Vi vet vilka hälsorisker den medför. Birger Schlaug kan tala med mina kolleger i regeringen och få höra vilken terror jag bedriver inom regeringskansliet för att minska rökningen.

Nu gäller denna fråga barnomsorgen och då explicit familjedaghemmen. Jag tycker att den utredning som under året kommer att arbeta skall få lägga fram sina förslag. Jag inser att det föreligger vissa svårigheter när det gäller familjedaghemmen. Det handlar ju om privata bostäder, och därför kan det vara svårt för utredningen att komma med ett lagförslag. Men jag har förtroende för att utredaren skall kunna finna möjligheter i detta sammanhang.

Birger Schlaug, det kan ju också hända att de barn som vistas i dessa familjedaghem är barn till rökande föräldrar och att de utsätts för rökning i hemmet. Det är naturligtvis lika förkastligt. Jag tycker att det finns anledning att utfärda regler när det gäller förbud mot rökning. Men för den skull kan jag i dag inte säga hur detta skall ske. I demokratisk ordning avvaktar jag utredarens förslag som sedan får bli föremål för remissbehandling och för behandling i riksdagen.

Anf. 18 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag förstår att det kan föreligga svårigheter i och med att familjedaghemmen är privata hem. Men det är ju ännu värre att barn som inte kan välja skall drabbas av passiv rökning. När jag åker t.ex. tåg kan jag välja. Centralstationen i Stockholm är rökfri, och allt fler arbetsmiljöer är rökfria, men våra ungar, som vi skickar till barnomsorgen, skall alltså inte få vistas i en rökfri miljö under de åtta-tio timmar som de vistas i familjedaghem. Det är väl ändå snett?

Jag vill ha en klar viljeinriktning från socialministern. Jag vill att hon skall

tala om, att hon vill att familjedaghemmen skall bli rökfria. Det är våra ungar värda.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

Om villkoren för vården på enskilda vårdhem

6 § Svar på fråga 1988/89:371 om villkoren för vården på enskilda vårdhem

Anf. 19 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat Bengt Lindqvist om han är beredd att medverka till att stadgan om enskilda vårdhem ändras på så sätt att de kan ta emot samma patientgrupper som landstinget. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Stadgan (1970:88) om enskilda vårdhem m.m. avser enskilda inrättningar som har vårdplatser för sjukvård eller annan personlig omvårdnad eller tillsyn. Socialstyrelsen har högsta tillsynen över enskilda vårdhem.

Socialstyrelsen har i föreskrifter och allmänna råd (1985:16) för tillämpningen av stadgan angivit för vilka patientgrupper ett enskilt vårdhem kan godkännas. Dessa föreskrifter har införts för att garantera patienternas trygghet och för att vården vid de enskilda vårdhemmen skall begränsas till sådan vård som lämpligen kan bedrivas vid denna typ av enheter. Vad gäller exempelvis psykiskt sjuka får endast patienter med måttliga vårdbehov vårdas vid enskilt vårdhem, och vården får inte avse tvångsvårdade.

Jag anser att sådana föreskrifter är motiverade och är därför inte beredd att medverka till att stadgan ändras så att enskilda vårdhem generellt kan ta emot samma patientgrupper som landstingens sjukhus.

I frågan berörs vården av de åldersdementa. Dessa patienter vårdas främst inom långtidssjukvården. Enskilda vårdhem kan enligt socialstyrelsens allmänna råd godkännas för vård av åldersdementa. Enligt socialstyrelsen bör dock sådana vårdhem där åldersdementa vårdas ha en begränsad storlek. Även i detta avseende anser jag att nuvarande regler är motiverade och har således inte för avsikt att verka för en ändring.

Anf. 20 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Jag har ställt frågan mot bakgrund av att vi faktiskt närmar oss en situation där vi riskerar en omfattande kris inom stora delar av den offentliga sektorn. Ett område med allt större problem är hur vi tar hand om gamla människor på exempelvis sjukhus och vårdhem. Bakgrunden till frågan är den situation som upplevs på allt fler håll, nämligen att det kanske i och för sig inte saknas vårdplatser men att det alltför ofta är fel typ av vårdplatser. Patienter som borde kunna skrivas ut från exempelvis akutsjukvården tvingas ligga kvar, därför att man inte kan bereda dem den åldringsvård eller annan typ av vård som patienterna i själva verket behöver. Sannolikt finns det tusentals s.k. klinikfärdiga patienter runt om i vårt land.

Samtidigt som man konstaterar detta är det viktigt att slå fast att det ingalunda är vårdpersonalens fel att det har blivit så här. Personalen utför ett stort och fint arbete inom ramen för de förutsättningar som den får. Jag tror

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

Om villkoren för vården på enskilda vårdhem

att felet i stället ligger i den stelbenta organisationen, styrd av politiker och myndigheter.

Jag har i min fråga tagit upp stadgan om enskilda vårdhem som ju begränsar enskilda vårdhems möjligheter att ta emot patienter. Med en generösare tillämpning av stadgan skulle många äldre människor kunna beredas plats. I socialutskottets betänkande 1987/88:16 talas det bl.a. om att regeringen har tillsatt en tillsynsutredning i detta ärende. Den utredningen talar socialministern ingenting alls om i sitt svar i dag. Jag efterlyser därför denna utredning. När kommer den, och när kan eventuella ändringar komma till stånd?

Anf. 21 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag kan för dagen inte komma ihåg när tillsynsutredningen exakt skall avsluta sitt arbete. Men jag vill påpeka, som också nämns i svaret, att den stadga som nu föreligger ger möjlighet för enskilda vårdhem att vårda åldersdementa – det är ju den stora fråga som Per Stenmarck har ställt med anledning av problemen inom äldreomsorgen. Det finns alltså inget hinder i de allmänna råd och föreskrifter som socialstyrelsen har gett ut.

Jag vill vidare hänvisa till den äldrepolitiska proposition som riksdagen tog ställning till i slutet av förra året och där riksdagen uttalade sig för att vi skall se över möjligheterna för ett gemensamt huvudmannaskap när det gäller äldreomsorgen. Det kommer att bli förslag till strukturförändringar inom äldreomsorgen. I det sammanhanget kommer naturligtvis också de enskilda vårdhemmen att beröras. Jag ser därför ingen anledning att i nuläget gå in och begära ändringar i stadgan.

Anf. 22 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Vi har från moderat håll vid en rad tillfällen motionerat om behovet av förändringar i denna stadga. Vi har gjort det därför att vi anser att stadgan i dag är illa anpassad efter de behov som finns inom vårdområdena – vi ser problem vid allt fler tillfällen. Det krävs omedelbara förändringar för att vi skall kunna lösa problemen. Att inte göra sådana ändringar är detsamma som att inte utnyttja, som jag ser det, alla de möjligheter som i själva verket finns för att hjälpa de människor som i dag inte får den vård som de behöver. Jag tror att både socialministern och jag är väl medvetna om att det finns sådana människor i dag. Mycket kan göras för att nå resultat på sikt. Helt klart ligger det mycket i socialministerns svar, men detta är en av de få saker där vi skulle kunna nå resultat omedelbart. Jag har väldigt svårt att förstå varför regeringen inte är beredd att vidta en sådan åtgärd som skulle ge positiva effekter med praktiskt taget omedelbar verkan.

Anf. 23 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att förstå Per Stenmarcks argumentation. De nuvarande bestämmelserna, de föreskrifter och allmänna råd som socialstyrelsen har givit ut, ger möjlighet för enskilda vårdhem att vårda också åldersdementa. Det är ju detta som Per Stenmarck tar upp som det stora problemet. Jag medger att det är ett problem att gamla nu upptar platser på medicinklinikerna. Men det behövs alltså ingen ändring i stadgan

för att enskilda vårdhem skall kunna vårda åldersdementa i enlighet med vad Per Stenmarck föreslår.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om sysselsättningen
vid svensk anpassning
till EG*

Anf. 24 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Stadgan ger inte möjligheter att ta emot samma patientgrupper som landstinget kan ta emot på sina sjukhem och vårdhem. Det är både ett rättvisekrav och en fråga om valfrihet, i detta fall för gamla människor, och en fråga om att använda dagens resurser till att lösa en del av de köproblemer som finns inom vården. Genom en mindre ändring av stadgan skulle vi kunna få förändringar till stånd. Det skulle ge enskilda vårdhem rätt att ta emot samma patientgrupper som vårdhemmen inom landstinget under förutsättning – det vill jag understryka – att dessa uppfyller samma krav som ställs på landstingets vårdhem när det gäller motsvarande patientgrupper. Varför skulle inte socialministern kunna medverka till att vi får denna likabehandlingsprincip?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1988/89:359 om sysselsättningen vid svensk anpassning till EG

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat mig om jag delar den uppfattning som kommit till uttryck i en artikel av metallordföranden Leif Blomberg om att vårt generella välfärdssystem knappast har någon motsvarighet inom EG och om jag vidare kan garantera att arbetslösheten inte kommer att öka som en följd av en "EG-underkastelse".

Riksdagen har genom sitt beslut förra våren i stor enighet fastställt riktlinjerna för Sveriges medverkan i det västeuropeiska integrationsarbetet. Inom regeringskansliet pågår ett arbete med att bl.a. kartlägga och bedöma existerande och planerade regler på arbetsmarknadsområdet inom EG. Därefter får en bedömning göras av vad en svensk anslutning till en fri europeisk arbetsmarknad skulle innebära. Vad som emellertid står helt klart är att priset för en sådan integration inte får gå ut över den välfärd som vi uppnått och inte heller inverka negativt på vår mycket framgångsrika arbetsmarknadspolitik och internationellt sett mycket låga arbetslöshet. Vi skall på olika sätt aktivt bidra med att våra erfarenheter på detta område kommer EG till del.

Jag anser det också viktigt att vi ställer oss frågan vilka konsekvenser det skulle bli för vår välfärd och höga sysselsättning om vi inte deltog i den västeuropeiska integrationen.

Anf. 26 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Tack för svaret. Det är riktigt att riksdagen nästan enhälligt fattade ett beslut den 4 maj i detta ärende. Jag vill påminna arbetsmarknadsministern att folkpartiets Ingemar Eliasson då sade att det var ett mycket positivt beslut men att ännu positivare var att arbetarrörelsens företrädare

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om sysselsättningen
vid svensk anpassning
till EG*

äntligen har insett fördelarna med att kapitalet får röra sig på en fri marknad. Det roliga var att jag inte ens kunde se att socialdemokraterna i kammaren rodnade.

Statsrådet avslutade svaret mycket förnuftigt med att fråga vilka konsekvenser det blir om Sverige inte går med i EG. Det tycker jag är riktigt. Det kan också vara ett stort problem. Därför bör man utreda alternativ till EG, EG-anpassning och EG-medlemskap. Om jag minns rätt gick ca 400 milj. kr. till olika EG-anpassade åtgärder, utredningar osv. Projektet Alternativt Norden, som faktiskt är ett alternativ till EG och som vi bl.a. har kunnat se program om på TV den senaste tiden, har såvitt jag vet fått 150 000 kr. från regeringen. Varför utreder man inte alternativen?

Svårigheten att föra en egen politik blir mycket stor, precis som Metallordföranden skriver. Jag tror att han har rätt att högern i Sverige driver på EG-frågan mycket hårt, eftersom man förmodar att beslut fattade i Sverige kommer att få mindre betydelse och att de marknadsekonomiska krafterna ändå kommer att få mycket stort inflytande, oavsett vad vi beslutar i det här landet. Man vill helt enkelt ha en kader av arbetslösa.

Regeringen brukar säga att vi skall ha harmonisering i allt utom i utrikes- och säkerhetspolitik. Det är såvitt jag förstår också riksdagens beslut. Om jag förstår arbetsmarknadsministern rätt, skall man också undanta arbetsmiljö och arbetsmarknadspolitik, åtminstone om det urgröper vår välfärd det allra minsta. Är det något mer vi skall undanta?

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Harmonisering i allt utom i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor – ja, harmonisering är naturligtvis viktigt. Men också här gäller det att vi inte harmoniserar på ett sådant sätt att det drabbar det välstånd och den välfärd som vi har uppnått.

När det gäller alternativ till Europa, i detta fall Norden, tror jag inte någon av oss betraktar Norden som ett alternativ, inte någon annan i Norden heller. Vi har i dag en fri marknad på arbetsmarknadsområdet i Norden. Den är vi mycket rädda om och angelägna om att den också skall vara det i fortsättningen. Min utgångspunkt när det gäller den sista meningen i svaret var att en fri rörlighet för individen i Europa skall ses som en tillgång. Det kan faktiskt vara en tillgång för de enskilda människorna att kunna röra sig över Europa. Jag tycker inte att vi skall ställa ett Europasamarbete i motsatsställning till det samarbete vi har på arbetsmarknadsområdet i Norden – och inte heller på något annat område.

Vi går nu igenom de regler som finns, de regler som kan tänkas komma och ser på vilket sätt detta skall kunna vara till nytta både för Europa och för Norden och för Sverige. Om de system som kan tänkas komma i fråga inverkar negativt på vår arbetsmarknad, kommer vi naturligtvis att överväga på vilket sätt vi skall kunna påverka att dessa system ändras. Genom vårt samarbete i harmoniseringsarbetet påverkas naturligtvis Europa av just den fria arbetsmarknad i Norden som är väl etablerad och stark.

Anf. 28 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Först skulle jag vilja fråga vad Europa är för något. "Ja till Europa" är en mycket märklig debatt. Det är ju inte detta diskussionen handlar om.

EG är inte Europa. EG är absolut inte världen. EG skall sätta upp tullmurar, och EG skall bli en fästning gentemot omvärlden, bl.a. mot u-länderna. Det är detta diskussionen handlar om.

Jag tar ändå statsrådets sista skrivning på allvar. Man måste ju utreda vilka alternativ som finns. Det finns sedan länge en pågående utredning som lever under mycket små ekonomiska resurser, nämligen projektet Alternativ Norden. De nordiska länderna skall i solidaritet med u-länderna hjälpa till att ta de första stegen mot en ny solidarisk världsordning, alltså något som ligger mycket långt ifrån det som EG handlar om.

Jag tycker att det förs ett mycket lustigt resonemang när man presenterar EG-tanken. Vi skall bara ta alla fördelarna och inte nackdelarna. Hur vore det om regeringen någon gång erkände att vi i någon enda fråga också får ta en hel del nackdelar, t.ex. när det gäller arbetsmiljön och arbetsmarknadspolitiken i övrigt.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är just för att undvika att vi skall bära de nackdelar som eventuellt kan uppstå i en harmonisering som vi har ett tjugofemtal arbetsgrupper inom regeringskansliet. Det är också därför som de stora fackliga organisationerna, och även andra organisationer, finns nere i Europa för att följa det arbete som pågår där.

Man får intrycket av Birger Schlaugs resonemang att det övriga Europa skulle vara någon form av underutvecklat land när det gäller arbetsmiljöfrågor, den sociala dimensionen, socialförsäkringstrygghet och principer och strategier för jämställdhetsarbetet. Men det är inte så. I Europa finns det en lång rad tankar, förslag och konkreta ställningstaganden som är positiva också för Norden. Vi har många försteg, och de förstegen skall vi använda oss av i ett gemensamt arbete.

Anf. 30 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag håller med arbetsmarknadsministern om att det finns mycket som är bättre i EG-länderna. Jag har aldrig ifrågasatt det. För att klargöra detta vill jag säga att vi inom miljöpartiet är positiva till fria gränser för människor. Vi är faktiskt positiva till det. Men det var inte detta jag resonerade om. Den principdebatt jag vill komma in på gäller varför regeringen inte kan, när man talar om EG, någon gång erkänna att i vissa frågor måste vi ge efter. Det blir en mycket ensidig propaganda när man säger att vi skall ta fördelarna och vi skall inte släppa efter på något av de områden där vi har kommit längre. Det blir inte en just debatteknik. I tal efter tal och rapport efter rapport från EG sägs det klart och tydligt ifrån att ingen kommer in i EG och ingen kan harmonisera fullt ut om man inte bjuder på något. Jag vill veta vad Sverige skall bjuda på, och vad vi skall sälja ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 31 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Kjell Ericsson har frågat mig vilken tolkning jag gör av riksdagens jordbrukspolitiska beslut 1988 om produktionsnivån inom stödområdet för jordbruket i norra Sverige. Vidare har Kjell Ericsson frågat mig om den aktuella översynen av prisstödet till jordbruket i norra Sverige som statens jordbruksnämnd utför kommer att innebära någon förändring av stödet för någon del av stödområdena.

Jordbruksnämndens översyn av prisstödet till jordbruket i norra Sverige som Kjell Ericsson åberopar är ännu inte slutförd. Av årets budgetproposition, som nyss har avlämnats, framgår det att jag avser att senare föreslå regeringen att lägga fram förslag i denna fråga. Det är därför, av naturliga skäl, för tidigt att göra en bedömning i dessa avseenden av de frågor som Kjell Ericsson ställer.

Jag vill vidare erinra om det arbete som pågår inom den parlamentariska arbetsgrupp som tillkallades av regeringen mot slutet av förra året med uppgift att utforma förslag till en ny livsmedelspolitik fr.o.m. år 1990. Gruppen har bl.a. till uppgift att konkretisera och precisera det regionalpolitiska målet och att utveckla nya medel för att uppnå detta mål.

Anf. 32 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag vill först tacka jordbruksministern för svaret på min fråga, även om det inte var något konkret svar.

Enligt riksdagens jordbrukspolitiska beslut skall animalieproduktionen inom stödområdet bevaras på 1984 års nivå. Jag hoppas att det skall gälla. Trots detta har produktionen minskat de senaste åren. Detta gör att jag är ytterst bekymrad för jordbruket i norra Sverige.

Jag själv kommer från Värmland. För de tre västvärmländska kommunerna Arvika, Eda och Årjäng visar en utredning att många jordbrukare har slutat de senaste åren. Av de kvarvarande jordbrukarna kommer många att nå pensionsåldern inom några år. Även yngre jordbrukare säger sig ha för avsikt att sluta. Till detta kommer att rekryteringen till näringen är låg.

Orsaken till denna dystra bild är att lönsamheten är svag i jordbruksnäringen. Av den utredning jag nämnde kan man också utläsa att betingelserna för jordbruket i de tre nämnda kommunerna inte är bättre än i t.ex. Jämtland och i Västernorrlands län. Samma förhållande gäller i stora delar av de värmländska skogs- och mellanbygderna.

Med anledning härav uppvaktades företrädare för jordbruksdepartementet av kommunalråden i Arvika, Eda och Årjäng med krav på uppflyttning till stödområde 2. Denna begäran har också framförts till statens jordbruksnämnd. Även RLF i Värmland har begärt att en sådan uppflyttning skall ske.

Vi behöver ett jordbruk i norra Sverige. Men eftersom det inte är samma betingelser som i de södra delarna av landet, måste det utgå stöd. Vi har då Norrlandsstödet. Det är ett i många avseenden bra stöd, men det måste kompletteras och justeras – och därmed tillföras mer resurser. En justering av områdesindelningen är också nödvändig, så att de områden i Värmland

som jag tidigare nämnde förs till stödområde 2. Dessutom tror jag att det behövs ett rekryteringsstöd, så att vi kan få yngre jordbrukare att starta jordbruk.

Herr talman! Jag hoppas nu att det kommer att ske en positiv justering, så att bl.a. de aktuella områdena i Värmland hänförs till stödområde 2. Skall vi ha något jordbruk i dessa bygder måste det till ett bättre stöd. Många har under senare år talat varmt för en levande landsbygd, men utan jordbruket blir inte landsbygden så värst levande.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om ställningstagande
till import av bestrålade
livsmedel vid svensk
anpassning till EG*

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1988/89:360 om ställningstagande till import av bestrålade livsmedel vid svensk anpassning till EG

Anf. 33 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat utrikeshandelsminister Anita Gradin om det svenska ställningstagandet till import av bestrålade livsmedel vid en svensk anpassning till EG.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Regeringen beslutade i går om en proposition med förslag om en skärpt livsmedelskontroll. I propositionen behandlas även livsmedelsbestrålning. Regeringen föreslår en lagändring i syfte att förbjuda import av livsmedel som har bestrålats utomlands. Regeringens inställning är att såväl bestrålning i Sverige som import av bestrålade livsmedel skall förbjudas.

De riktlinjer för Sveriges relationer till EG som riksdagen beslutade om våren 1988 avsåg att försöka bredda och fördjupa *samarbetet* på alla samhällsområden så långt detta är förenligt med neutralitetspolitiken. Detta innebär *inte*, som Birger Schlaug menar, en underkastelse där Sverige "skall anpassas till EG i allt utom utrikes- och försvarspolitik". Bl.a. har det klart sagts ifrån att olika harmoniseringsåtgärder inte får innebära social eller miljömässig nedrustning. Vi gör också över lag bedömningen att inte ens vid ett mycket nära samarbete behöver centrala svenska värderingar ges upp.

Inom EG har det inte fattats något gemensamt beslut om att tillåta bestrålning av livsmedel. Det är alltså inte riktigt att säga att "bestrålade livsmedel är accepterade i EG-länderna". Det finns i dag inom EG både länder som förbjuder och länder som tillåter livsmedelsbestrålning.

EG-kommissionen har lagt fram två förslag som rör livsmedelsbestrålning, vilka ministerrådet ännu inte har tagit ställning till. EG-kommissionens förslag behandlar dels märkningsbestämmelser, dels frågan om under vilka omständigheter bestrålning av livsmedel skall tillåtas.

Det är mycket angeläget att Sverige aktivt deltar i det internationella arbete och i de diskussioner om bestrålning av livsmedel som pågår, och verkar för att våra åsikter skall påverka också den internationella utvecklingen.

Anf. 34 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Tack för svaret! Jag tycker att det är bra att regeringen lägger fram ett nytt lagförslag. Jag har inte läst det än, och en av mina följdfrågor blir naturligtvis om det ges några undantag i den här lagen när det gäller bestrålade livsmedel, både inom Sverige och vid import.

Bestrålade livsmedel är ju tillåtna i majoriteten av EG-länderna. Om Västtyskland och Danmark nu viker, kan det mycket väl bli så att ett svenskt importförbud förvandlas till ett formellt handelshinder. Det är alltså då som den svenska regeringen inte får vika och harmonisera.

Frågan är ställd mot bakgrund av det faktum att FN har arbetat intensivt för bestrålning av mat, senast på en konferens i Genève i december förra året, där flera FN-organ deltog aktivt. Framför allt IAEA arbetar mycket intensivt med den här saken. Genèvekonferensen hade samlat 200 delegater från 85 länder. Men över hälften av delegaterna representerade livsmedels- och kärnkraftsindustrierna eller deras branschorganisationer. Detta är ju litet obehagligt. Den internationella konsumentorganisationen fick inte ens delta, bara vara observatör.

IAEA:s roll i det här sammanhanget är ju ganska given: sprid kärnkraften, även till u-länderna, gör bestrålning till ett begrepp i var mans mun, sprid bestrålade livsmedel till u-länderna, osv.

Med anledning av Mats Hellströms svar blir min enkla följdfråga: Vad sade Sverige vid FN-konferensen? Jag hittade ingenting i de papper jag har sett.

Sverige har inte heller någon gång reserverat sig i FN mot IAEA:s verksamhet. Regeringen anser ändå att kärnkraft inte hör hemma i ett civiliserat land, men man har inte gått emot IAEA:s målsättning att sprida kärnkraften till u-länderna.

Vilka undantag skall göras i den här lagen, om det blir några undantag?

Anf. 35 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! I den proposition som regeringen skall lägga fram för riksdagen har vi inte gjort några undantag.

Den konferens som Birger Schlaug talar om var inte – och det framgick väl indirekt av vad Birger Schlaug sade – på något sätt en beslutskonferens. Det är alltså inte fråga om något FN-beslut. Däremot fanns som deltagare vid konferensen, som Birger Schlaug alldeles riktigt sade, FN-organ som IAEA, som aktivt förordar bestrålning.

Sverige var mycket aktivt vid denna konferens. Det verkar som om Birger Schlaug inte har tittat i papperen, och jag skall gärna översända dem. Vi drev vår linje mycket hårt och vi har också klart markerat, i de dokument som finns, att vi motsätter oss bestrålning. Vi anser att bestrålning är en för konsumenterna onödig metod, som inte skall användas.

Anf. 36 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Avser regeringen då också att reservera sig mot IAEA:s verksamhet både när det gäller att sprida kärnkraft till u-länderna och när det gäller att sprida bestrålad mat över världen? Jag väntar mig alltså en reservation, och jag vill gärna ha svar från ministern.

Jag vill även ställa en kort följdfråga, som säkert kan besvaras med ja eller

nej: Kommer Sverige att införa kontroll vid import av varor? Det är ganska lätt att "smuggla" in bestrålade livsmedel. Men nu finns det faktiskt teknik för kontroll. Kommer Sverige att använda den nya tekniken?

Anf. 37 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Vi har vid konferensen klart uttryckt vår uppfattning – det finns väl dokumenterat.

I vilken utsträckning vi skall ta upp frågan i IAEA – det ingår inte i Birger Schlaugs ursprungliga fråga. Detta får vi väl överväga, om det finns sådana IAEA-beslut. De berör i så fall icke Sverige. Det har inte inom IAEA lagts fram förslag som på något sätt skulle binda oss. Men det är alltså en fråga som ligger utanför vad Birger Schlaug frågat om här.

Däremot ingår naturligtvis frågan om kontroll i det frågekomplex Birger Schlaug faktiskt har aktualiserat. I den proposition som vi skall lägga fram för riksdagen tar vi också upp den frågan. Vi säger där att det i dag inte finns några direkta kontrollmetoder. Vi har ungefär samma syn i detta avseende som EG-parlamentet har uttryckt. Där pekar man på att det finns olika uppfattningar. En del menar att det kommer att ta lång tid att få fram direkt kontroll, andra menar att det kan ta kort tid, kanske bara ett par år. Det är naturligtvis viktigt att få fram direkta kontrollmetoder.

Det finns också indirekta kontrollmetoder, och vi skriver i propositionen att vi bör använda oss av sådana. Därvidlag hjälper naturligtvis också märkning.

Anf. 38 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Jag tycker att det är utmärkt att regeringen tar det här steget och också vill införa kontroll av livsmedel, kryddor och annat. Då får vi en sanering på det området också.

Jag återkommer beträffande IAEA:s roll i det här sammanhanget, eftersom Mats Hellström inte vill svara på den frågan i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:353 om sekretesskyddet för uppgifter om vapeninnehav

Anf. 39 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Sigrid Bolkéus har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att skapa ett fullgott sekretesskydd för uppgifter om vapen hos offentliga myndigheter.

I svar på en liknande fråga av Karl-Erik Persson i april förra året hänvisade Anna-Greta Leijon till den bestämmelse om sekretess för uppgifter i vapenregister i vissa situationer som infördes den 1 januari 1987. Hon ville då inte utesluta att man kunde behöva gå vidare på den vägen.

Jag vet att 1987 års vapenutredning (Ju 1987:04) diskuterar en skärpning av sekretessen angående uppgifter som avser vapeninnehav. Utredningen väntas avlämna ett betänkande om bl.a. vapenregister vid halvårsskiftet i år.

Efter sedvanlig remissbehandling kommer betänkandet att beredas inom regeringskansliet. Regeringen kommer då att ta ställning till om ytterligare åtgärder kan behöva vidtas för att förbättra sekretessen för uppgifter i vapenregister.

Anf. 40 SIGRID BOLKÉUS (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Det var en dom i kammarrätten den 23 mars 1988 som föranledde min fråga. En firma som säljer vapenskåp hade begärt att få tillgång till samtliga beviljade vapenlicensansökningar inom Stockholms polisdistrikt från 1986 och framåt. Polisen avlog begäran, eftersom man ansåg att det fanns risk för att privata vapenregister kunde läggas upp. Firman stod på sig och hänvisade till offentlighetsprincipen. Polisen vände sig då till kammarrätten för ett klarläggande, och rätten biföll firmans framställning. I praktiken kan alltså vem som helst få tillgång till uppgifter om beviljade vapenlicensansökningar.

Påtryckningar 1985 från Svenska jägareförbundet och olika skytteorganisationer ledde till den bestämmelse som justitieministern nämnde. Den betyder i klartext att licensuppgifterna är offentliga. Endast om man kan anta att röjandet av vapenuppgifter kan medföra fara för att vapen kommer till brottslig användning är uppgiften hemlig. Men hur skall polisen kunna ha en chans att kontrollera alla som vill ha uppgifter?

Licensansökningar innehåller detaljerad information om det antal vapen den sökande har, vapentyper, kalibrar, adresser och eventuellt hur vapnen förvaras. Vapen är stöldbegärligt gods. Dessutom kan främmande makt ha intresse av att veta var i Sverige man kan få tillgång till privata vapen. När det gäller enskilda personers legitima innehav av vapen hoppas jag att utredningen kommer fram till att det skall vara en hemlighet för alla utom för den enskilde och myndigheten som beviljar tillstånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/1989:356 om FFV:s verksamhet i Vingåker

Anf. 41 Industriminister IVAR NÖRDBERG:

Herr talman! Birger Schlaug har frågat arbetsmarknadsministern om hon har för avsikt att arbeta för en breddning av produktionen i Vingåker mot civil marknad. Arbetet är så fördelat i regeringen att det är jag som skall besvara frågan.

FFV-koncernens affärsområde FFV Ordnance utvecklar, tillverkar och marknadsför försvarsmateriel såväl för svenska försvaret som för export. Division Grovkaliber inom FFV Ordnance utvecklar och tillverkar grovkalibriga vapen och ammunition. En av produktionsenheterna för dessa produkter är Vingåkersverken i Vingåker, som för närvarande sysselsätter ca 160 personer.

Vingåkersverken är helt anpassade för produktion av militära produkter. Såväl anläggning som produktionsutrustning går för närvarande enbart att utnyttja för denna typ av produktion. Det är sålunda inte med nuvarande

anläggning möjligt att bredda produktionen i Vingåker mot en civil marknad.

FFV-koncernen strävar dock efter att öka den civila produktionen. Denna strävan omfattar givetvis Vingåker liksom andra orter där FFV är betydande arbetsgivare. Enligt min uppfattning är det dock FFV självt som har att bedöma vilka civila satsningar som kan göras.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

*Om FFV:s verksamhet
i Vingåker*

Anf. 42 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Tack för svaret! FFV i Vingåker är faktiskt Sveriges enda krigsindustri som är nästan helt uppbyggd kring export av olika krigsvaror. Regeringen har ju inte minst i valrörelsen före valet sagt att man skall arbeta för en restriktivare politik när det gäller vapenexporten. Jag såg i Svenska Dagbladet i går att min fråga testade regeringens vilja i det avseendet. Det kanske också var meningen.

FFV har i ganska många år "strävat efter" att försöka bredda verksamheten till civil produktion. Men ärligt talat har det inte hänt särskilt mycket – snarare tvärtom. Det är väl så att den militära delen har ökat. Om regeringen vill ta detta med restriktiv vapenexport på allvar, måste man naturligtvis ha någon plan. Man måste ju vilja någonting. Man måste kanske hjälpa till och puffa för att FFV skall satsa på civil produktion. Har industriministern någon vilja att göra det?

Anf. 43 Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag vill till Birger Schlaug säga att från FFV:s sida under årens lopp har visats en betydande vilja att öka just den civila produktionen. Låt mig nämna att under 80-talet har det skett en utveckling inom FFV-koncernen som innebär att man har ökat den civila andelen av sin verksamhet från 24 % 1981 till 38 % 1987. Möjligen tangerar man 40-procentsstrecket för 1988. Detta menar jag är ett exempel på FFV:s vilja.

Om exempelvis den situationen kommer att bli rådande att verksamheten vid Vingåkersverken måste läggas ner, så är det en självklarhet att det åvilar FFV ett ansvar liksom det åvilar alla företag som lägger ner verksamheter i olika orter runt om i landet att känna ansvar för en ersättningsverksamhet. Jag är övertygad om att FFV känner det ansvaret.

Anf. 44 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Detta blir mitt sista inlägg i dag.

För Vingåkers del betyder FFV ganska mycket. Det är en relativt stor arbetsplats i en mycket liten kommun. Krigsproduktionen ökar. Det "åvilar FFV" ett ansvar, säger industriministern. Vi vet ju vad det innebär. Det har "åvilat" en väldigt stor mängd bolag och företag att svara för ersättningsproduktion när man har dragit ner verksamheter. Just när det gäller krigsindustrin är ju staten helt styrande, dels genom att man köper in materielen, dels genom att man tillåter export. Jag förstår att regeringen så att säga inte tänker ingripa som regering utan låter åtgärderna vila helt på FFV.

Anf. 45 Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag finner inte att det nu föreligger någon anledning för regeringen att ingripa. Vi har fullt förtroende för att FFV dels är medvetet

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

Meddelande om interpellationer

om den utveckling som kan ske inom försvarsindustrin, dels är medvetet om sitt ansvar för de verksamheter som FFV bedriver på olika orter runt om i landet i dag.

Anf. 46 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Nu blir det definitivt min sista replik i dag. Just FFV i Vingåker är helt uppbyggt för krigsindustri. Man har ytterst svårt att i de lokalerna och på det sätt som verksamheten där är uppbyggd gå över till civil produktion. Till det krävs nog statlig hjälp. Jag tror inte att FFV på egen hand orkar med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställes

den 12 januari

1988/89:102 av Karin Israelsson (c) till socialministern om rättsläkarverksamheten:

Antalet mord och dråp ökade med 10 % under åren 1987–1988. Under samma tidsperiod har antalet fall av våldtäkt ökat med 13 % och misshandelsfallen med 6 %. De flesta av dessa brott begås i Stockholmstrakten.

För att klara den rättsliga prövningen av dödsorsakerna krävs en rättsmedicinsk undersökning. Dessa kan utgöra fullständiga dödsorsaksundersökningar eller rättsmedicinska obduktioner. Undersökning av levande personer sker t.ex. i våldtäktsfall eller incestfall, båda brottsformerna blir alltmer vanligt förekommande.

Vid rättsläkarstationen i Stockholm utfördes under 1987 totalt 4 205 undersökningar av olika dignitet. Alla dessa undersökningar var nödvändiga. De efterlevandes behov av vetskap om av vilken orsak en nära anhörig avlidit måste tillgodoses. För att kunna förrätta en jordfästning behöver patorexpeditionen erhålla ett dödsbevis. För att kunna avgöra om det är ett brott som ligger bakom ett dödsfall måste polis och rättsmaskineri ha noggranna och grundliga obduktionsprotokoll som förklarar dödsorsaken.

Arbetsbelastningen är två till tre gånger större än vad läkarkapaciteten medger. Vi är alla som rättsmedvetna medborgare helt beroende av att denna verksamhet fungerar. Redan det faktum att det bara sker rättsmedicinska undersökningar vid sex stationer över landet medför att döda fraktas långa vägar för att dessa undersökningar skall kunna utföras. I stället för att dra ner på nuvarande verksamhet borde det ur etisk synpunkt vara riktigare att decentralisera en viss del av verksamheten till mindre enheter.

Inom landet finns det en grupp på ca 20 läkare som är verksamma som rättsläkare. Deras specialitet innebär minst tio års praktik innan de självständigt kan utföra en rättsmedicinsk undersökning. I dag finns det vid

rättsläkarstationen i Stockholm två underläkare som tidigare velat fortsätta denna utbildning. Dessa erhöll dagarna före jul besked att pengar till tjänster ej fanns efter nyår. Efter vissa förhandlingar lyckades deras uppsägning förhalas till den 31 mars.

För de läkare som nu tjänstgör innebär redan den i dag orimliga arbetsbördan en stor påfrestning. Om det till detta kommer att de inte kan lära upp och skola in efterträdare innebär det att verksamheten inte kommer att kunna bedrivas som rättsväsendet kräver. Yrket blir inte attraktivt och inom en nära framtid saknas kompetenta läkare. Då det är en så liten grupp läkare som behärskar denna specialitet är den mycket sårbar. I stället för att stöta villiga underläkare från verksamheten borde allt göras för att göra detta arbete attraktivt.

Genom att inte besluta om det är staten eller landstinget som skall vara huvudman har man under tio års tid försummat att bygga upp en stabil organisation med fasta tjänster som kan utnyttjas. Detta kommer särskilt tydligt i dagen när nu socialstyrelsen inte får tillräckliga medel att fördela för att upprätthålla en godtagbar nivå på rättsläkarstationerna.

Jag vill med anledning av detta fråga socialministern:

Är regeringen beredd att ge tillräckliga resurser för att upprätthålla rättsläkarverksamheten i landet?

Är regeringen beredd att ta de rättsliga konsekvenserna det medför med en rättsläkarverksamhet som inte kan fullfölja lagens intentioner?

1988/89:103 av *Hans Leghammar* (mp) till kommunikationsministern om utbyggnaden av västkustbanan:

Regeringen säger sig värna om miljön inom alla områden. Varför bantar man i så fall banverkets anslag till satsningar på järnvägen?

I en TT-intervju den 10 januari 1988 säger banverkets generaldirektör T. Brandbom: "Det går inte att bara planera satsningar på järnvägen, det måste också till pengar för att vi skall kunna bygga. Banverkets mål att till 1992 ha byggt ut dubbelspår på västkustbanan ned till Kungsbacka spricker. Av begärda 180 miljoner kronor för ytterligare en etapp får banverket bara 25 miljoner för att slutföra pågående arbete."

Vi i miljöpartiet de gröna ser mycket allvarligt på trafiksituationen på västkusten och menar därför att den tidigare planeringstakten för dubbelspårrets utbyggnad är en *minimitakt*.

Vilket skäl har kommunikationsministern för att frångå uppgjord planering?

1988/89:104 av *Hans Leghammar* (mp) till miljö- och energiministern om prövning enligt miljöskyddslagen av viss klorering:

Under senare tid har dioxinbildning vid klorering av kyl- och processvatten vid kraftverk och industrier uppmärksamrats av forskare.

Dessa utsläpp sker i dag oftast utan prövning enligt miljöskyddslagen, bl.a. vid kärnkraftverket i Ringhals.

Prot. 1988/89:50
13 januari 1989

Kommer statsrådet att göra något för att även kloreringen enligt det anförda prövas enligt miljöskyddslagen, och i så fall när?

Meddelande om frågor

13 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 11 januari

1988/89:373 av *Elving Andersson* (c) till industriministern om riktad försäljning av aktier i statliga företag:

I dagarna børsintroduceras det statliga rederiet UV-shipping. Det är i sig positivt, då det inte finns någon anledning för staten att äga denna typ av företag.

Vad som däremot är anmärkningsvärt är sättet som aktieteckningen tillgått på.

Det blir några få, stora professionella aktieplacere som kommer att göra goda vinster på UV-shipping, medan vanliga småsparare, som t.ex. gamla varvsarbetare, i praktiken ställs utanför möjligheten att teckna aktier i UV-shipping.

Även de aktier som skall säljas till allmänheten kommer att i helt dominerande utsträckning gå till de berörda bankernas s.k. VIP-kunder.

Med anledning härav vill jag fråga industriministern:

Anser industriministern att det är en riktig ordning att enskilda småsparare inte ges möjlighet att köpa aktier vid försäljning av statliga företag, typ UV-shipping?

den 12 januari

1988/89:374 av *Karin Ahrland* (fp) till justitieministern om beivran av narkotikabrott:

Enligt en tidningsuppgift är rättspraxis när det gäller ingripanden mot narkotikamissbrukare avsevärt lindrigare i Stockholm än i övriga Sverige.

Är justitieministern beredd att vidta åtgärder så att innehav och missbruk av narkotika i framtiden beivras lika strängt i Stockholm som i övriga landet?

14 § Kammaren åtskildes kl. 11.09.

In fidem

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren